

ЕКОНОМІКА ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

INDUSTRIAL ECONOMICS AND ORGANIZATION OF PRODUCTION

УДК 658.5

ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В ПРОЦЕСІ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ

В.І. Захарченко, д.е.н., професор

М.О. Дамаскін

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Одеса, Україна

Захарченко В.І., Дамаскін М.О. Підвищення наукової стійкості підприємства в процесі науково-технологічного розвитку.

У статті дано пропозиції щодо визначення реального фінансового стану підприємства. Наведено аналіз існуючих методик оцінки фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: стійкість, фінансовий стан, підприємство, науково-технологічний розвиток, аналіз, методика, оцінка, показники

Захарченко В.И., Дамаскин М.О. Повышение научной устойчивости предприятия в процессе научно-технологического развития.

В статье даны предложения по определению реального финансового состояния предприятия. Приведен анализ существующих методик оценки финансовой устойчивости предприятия.

Ключевые слова: устойчивость, финансовое состояние, предприятие, научно-технологическое развитие, анализ, методика, показатели

Zakharchenko V., Damaskin M. Improving the scientific soundness of the enterprise in the process of scientific and technological development.

The article provides suggestions for the definition of the real financial condition of the company. An analysis of existing methodologies for assessing financial stability.

Keywords: stability, financial condition, enterprise, research and technological development, analysis, methodology

Фінансова стійкість – одна з найважливіших характеристик стану будь-якого підприємства і його поведінки щодо зовнішніх і внутрішніх змін. Вона служить заставою виживання та основою стабільності положення підприємства. Як об'єкт дослідження було обрано підприємство «Укртелеком».

В існуючих ринкових умовах необхідно продовжувати розробляти механізм встановлення цін на промислову продукцію [1]. При цьому істотну роль відіграють методи прогнозування ціни споживання і виробничих витрат на різних стадіях виробничого процесу [4]. Використання таких інструментів дозволить також підняти рівень конкурентоспроможності самого підприємства [3, 10, 11].

Метою цієї статті є спроба обґрунтування концептуального підходу щодо визначення реального фінансового стану підприємства з урахуванням аналізу існуючих методик оцінки фінансової стійкості підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Аналіз публікацій. Тим часом до цих пір немає точного визначення цього поняття. В економічній літературі існують різні точки зору визначення сутності фінансової стійкості. Так, наприклад, А.Д. Шеремет і Е.В. Негашев не дають точного формулювання даного визначення, а вважають, що різниця реального власного капіталу та статутного капіталу є основним вихідним показником стійкості фінансового стану підприємства [8]. М.Н. Крейніна представляє фінансову стійкість як постійне в часі співвідношення між власним і залученим капіталом [4]. А.Д. Шеремет і Р.С. Сайфулін вважають, що «Фінансова стійкість – це певний стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність» [9]. Найбільш

докладно дану проблему розкриває Г.В. Савицька «Фінансова стійкість – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів в змінюваному внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику» [7]. Як видно, при дослідженні фінансової стійкості виділяється відокремлене поняття – «платоспроможність», яке є невід'ємним компонентом фінансової стійкості. Цей термін на сьогодні також не має однозначного визначення. Одні автори висловлюють платоспроможність підприємства його можливістю і здатністю своєчасно і повністю виконувати свої фінансові зобов'язання перед внутрішніми і зовнішніми партнерами, і перед державою [3, 5]. Інша група авторів відзначає, що платоспроможність – це здатність компанії виконувати свої зовнішні зобов'язання за рахунок активів [6]. Водночас залишаються невирішеними змістові положення визначення реального фінансового стану підприємства з урахуванням аналізу погроз і можливостей макрооточення підприємства та аналізу зовнішнього середовища підприємства.

Виклад основного матеріалу

Зрозуміло, що поняття «фінансова стійкість» підприємства багатогранне, воно більш широке на відміну від поняття «платоспроможність» так як включає в себе оцінку різних сторін діяльності

організації. Багато дослідників називають фінансову стійкість головним компонентом загальної стійкості підприємства, елементом, що мають вирішальне значення для економічного стану підприємства в цілому [3, 5,7]. У найзагальнішому вигляді фінансова стійкість відображає стабільне перевищення доходів над витратами і стан ресурсів, яке забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства і шляхом їх ефективного використання сприяє безперерйному процесу виробництва і реалізації, розширення та оновлення.

Таким чином, аналіз різних точок зору про зміст поняття «фінансова стійкість» показує, що з досліджуваної проблеми немає єдиної думки. Більшість авторів подають фінансову стійкість досить вузько, ніж варто було б, висловлюючи її одним або двома показниками. Однак очевидно, що фінансова стійкість – це комплексне поняття, яке виражається системою показників (табл. 1). На нашу думку, фінансова стійкість – здатність підприємства здійснювати свою діяльність і розвиватися в умовах підприємницького ризику і змінюваного середовища, при збереженні постійної платоспроможності і кредитоспроможності.

Фінансова стійкість забезпечується всією виробничо-господарською діяльністю підприємства. Вищим її проявом є здатність підприємства розвиватися переважно за рахунок власних джерел фінансування.

Таблиця 1. Показники фінансового стану підприємства «Укртелеком»

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Ліквідність підприємства			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,55	0,40	2,57
Уточнений коефіцієнт ліквідності	1,85	1,40	3,73
Загальний коефіцієнт ліквідності	2,42	1,87	4,29
Оборотний капітал	1197146,10	938896,20	2562753,0
Фінансова стійкість підприємства			
Коефіцієнт незалежності	0,83	0,80	0,64
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,89	0,87	0,92
Коефіцієнт фінансування	5,32	4,45	1,87
Коефіцієнт інвестування	1,062	1,002	0,888
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	- 0,18	- 0,38	2,32
Оборотність підприємства			
Коефіцієнт оборотності ДЗ	-	8,59	9,16
Період погашення ДЗ, дні	-	42	39
Коефіцієнт оборотності КЗ	-	13,64	12,68
Період погашення КЗ, дні	-	26	28
Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних цінностей	-	10,40	12,84
Термін збереження ТМЦ	-	35	28
Тривалість фінансового циклу	-	51	40
Рентабельність підприємства			
Рентабельність сукупних активів	-	0,12	0,07
Рентабельність власного капіталу	-	0,93	0,65
Рентабельність інвестицій	-	0,74	0,103
Рентабельність реалізованої продукції	-	0,308	0,175
Рентабельність продажів	-	0,216	0,136

У складі власного капіталу можуть бути виділені дві основні складові: інвестований і накопичений капітал. Інвестований, вкладений власниками, капітал включає в себе вартість простих і привілейованих акцій (у вигляді статутного капіталу), а також додатково оплачений капітал (у складі додаткового капіталу). Накопичений капітал, тобто створений понад те, що спочатку вкладено власниками, знаходить своє відображення у складі резервного капіталу, нерозподіленого прибутку. Тенденція до збільшення накопиченого капіталу свідчить про здатність нарощувати кошти, вкладені в активи підприємства, і характеризує фінансову стійкість підприємства.

При аналізі статутного капіталу оцінюють повноту його формування, відповідність даним, зафіксованим в установчих документах, ступінь реального грошового наповнення з позиції 100%-ої оплати. Також необхідно визначити чи є на балансі підприємства власні акції, викуплені в акціонерів і встановити цілі викупу.

При аналізі додаткового капіталу слід враховувати специфіку формування його окремих статей. З урахуванням значущості сум переоцінки у складі додаткового капіталу особливе значення надається аналізу інформації, що акумулюється на субрахунку «Приріст вартості майна при переоцінці», оскільки факт переоцінки сам по собі не означає реального грошового збільшення, а значить, не підвищує платоспроможність підприємства.

Резервний капітал має строго цільове призначення і відіграє роль страхового фонду для цілей відшкодування збитків і забезпечення захисту інтересів третіх осіб у разі недостатності прибутку у підприємства. Резервний капітал не представляє вільних грошових коштів і як будь-яка інша стаття пасиву балансу покривається сукупністю всіх майнових об'єктів підприємства. Однак інформація про його величину і динаміку має важливе значення для інвесторів і кредиторів, які розглядають цю категорію як своєрідний запас фінансової міцності підприємства, а його відсутність або недостатність як фактор додаткового ризику вкладення коштів.

Динаміка частки нерозподіленого прибутку в загальному обсязі власного капіталу показує тенденцію зміни ділової активності підприємства.

Обсяг власного капіталу повинен фінансувати всі активи крім тих, які можуть бути безболісно профінансовані позиковими коштами. Це означає, що в структурі майна підприємства повинна дотримуватися певна пропорційність, яка забезпечить стабільність його фінансового стану і розвиток.

При цьому процес оптимізації співвідношення між власним і позиковим капіталом необхідно здійснювати з урахуванням структури майна підприємства. При оцінці структури джерел майна підприємства слід аналізувати спосіб їх розміщення в активі, ті підприємства, у яких значна питома вага іммобілізованих активів або обсяг важкореалізованих активів у складі оборотних коштів, або питома вага постійних витрат у загальній сумі

витрат, то ці підприємства повинні розташовувати переважною мірою власного капіталу.

Залучаючи позикові кошти, підприємство, з одного боку, збільшує обсяг фінансових ресурсів, що зміцнює фінансову стійкість, а з іншого, збільшує фінансовий ризик, пов'язаний з можливістю неповернення залучених коштів. Тому фінансування за рахунок позикових джерел передбачає дотримання ряду умов, що забезпечують фінансову надійність підприємства. При вирішенні питання про залучення позикових коштів необхідно враховувати структуру пасивів, допустиму для даного підприємства розміру боргу, очікувану швидкість обороту активів і рентабельності підприємства, за яких умов використання позикового капіталу економічно вигідно для підприємства. Підприємство може без обмежень залучати позикові кошти, якщо рентабельність його капіталу (активів) перевищує вартість позикових коштів (ставку банківського відсотка).

На фінансову стійкість підприємства впливає безліч чинників. Їх можна класифікувати за місцем виникнення – на зовнішні і внутрішні, за важливістю результату – на основні і другорядні, за структурою – на прості і складні, за часом дії – на постійні і тимчасові. Внутрішні чинники залежать від організації роботи самого підприємства, а зовнішні не підвладні волі підприємства.

Розглядаючи внутрішні фактори слід зазначити, що фінансова стійкість підприємства багато в чому залежить від складу і структури своєї продукції і наданих послуг, її частки в загальному платоспроможному попиті. При цьому підтримується нерозривний зв'язок з витратами виробництва. Причому важливе співвідношення між змінними і постійними витратами. Чим більше величина постійних витрат у собівартості, тим вище ризик неплатоспроможності компанії, при падінні доходів. Отже, організації, зі значними постійними витратами, повинні мати більший обсяг власного капіталу.

Іншим важливим фактором є оптимальний склад і структура активів і в першу чергу співвідношення основних і оборотних коштів, з утриманням лише мінімально необхідної для поточної діяльності суми ліквідних коштів.

Істотним чинником є склад і структура фінансових ресурсів, а, перш за все, значну вагу прибутку. При цьому важлива структура розподілу прибутку, особливо частка, що спрямовується на розвиток виробництва.

Важливо оцінювати вплив структури капіталу і зобов'язань на фінансову стійкість. Фінансова стійкість може змінюватися через виникнення зобов'язань перед кредиторами внаслідок залучення позикового капіталу, з появою фінансового ризику. Тут важливо знати в якій мірі впливають структура капіталу та фінансові витрати (відсотки за кредитами і позиками, дивіденди по акціях, лізингові платежі) на фінансову стійкість.

Значний вплив на фінансову стійкість також надають: політика власників і команди управління, стадія життєвого циклу підприємства, стан виробничого потенціалу та інші фактори.

Більшість процвітаючих підприємств знають яким чином управляти внутрішніми процесами. Однак із зовнішнім оточенням проблема інша – мається на увазі, що виникаючі ризики визначаються подіями, що відбуваються поза під-

приємством, що може призвести до краху навіть дуже ефективного виробника з прекрасним менеджментом (табл. 2). Існують різні підходи до опису структури зовнішнього середовища підприємства. Найчастіше зовнішнє середовище розглядається як дворівнева система, що складається з мікро- (середовища безпосереднього оточення) і макросередовища (середовища непрямого оточення), кожна з яких включає певні чинники.

Таблиця 2. Аналіз зовнішнього середовища підприємства «Укртелеком»

Фактор	Стан фактору	Тенденції розвитку	Характер впливу (+, -)
Економічна складова			
1. Темп інфляції	Середній	Збільшується незначно	-
2. Зниження доходів населення	Середній	Знижується	-
3. Рівень оподаткування	Високий	Росте	-
4. Рівень зайнятості	Низький	Знижується	+
Політична складова			
1. Нормативні документи	Є присутнім	Не міняється	-
2. Державні кредити	Присутні	Відсутні	-
Конкурентна складова			
1. Майбутні цілі конкурентів	Дані відсутні		-
2. Слабкі сторони конкурентів	— маленька частка ринку; — слабка реклама; — тверда конкуренція	Збільшується	-
Ринкова складова			
1. Платоспроможність споживача	Гарна	Збільшується	+
2. Рівень конкуренції	Середній	Збільшується	-

Макросередовище створює загальні умови, в яких діє підприємство, визначаючи для нього та інших підприємств межі допустимого і недопустимого. Макрооточення можна розбити на кілька складових: економічну, політичну, конкурентну, ринкову (табл. 3).

Серед економічних факторів фінансової стійкості особливо слід виділити інфляцію, високі темпи якої ведуть до викривлення бухгалтерської звітності. Інфляція знецінює активи організації і майбутні надходження грошових коштів за відвантаженою продукцією, що призводить до втрати фінансової стійкості. Інфляція веде до падіння реальної вартості заощаджень, а також до зростання номінальних ставок плати за кредит при падінні реальних ставок. Нестабільність ринку знижує якість і рівень економічної інформації, що ускладнює нормальне функціонування фінансового ринку.

Важливий вплив на стійкість надають податкові витрати. Постійна зміна податкового законодавства потребує перерахунок платежів підприємства, причому, як правило, підвищується сума податкових витрат, зростає трудомісткість бухгалтерської роботи. До негативних наслідків можна віднести накладення штрафів та пені, що підбиває і послаблює фінансову стійкість.

До середовища безпосереднього оточення відносять ту частину зовнішнього середовища, з якою підприємство має конкретний і безпосередній вплив. У центрі уваги перебувають споживачі, конкуренти, постачальники. У разі необхідності вивчають також організацію торгівлі, діяльність посередників.

В області фінансового менеджменту багато вчених досліджують, в основному, внутрішні фактори фінансової стійкості (склад активів і пасивів, склад витрат, показники прибутковості, ліквідності, платоспроможності та ін.), тобто аналізується бухгалтерська та управлінська звітність підприємства, а також деякі зовнішні фактори: галузь економіки, схильність до ризиків і т.д.

Дослідження даних факторів і оцінка фінансової стійкості підприємства на ту або іншу дату дозволяє відповісти на питання: наскільки ефективно підприємство управляє власними і позиковими засобами, а також фінансовими ресурсами протягом періоду, що передує цій даті. Оцінка фінансової стійкості здійснюється за допомогою різних прийомів і методик [2].

У більшості робіт при аналізі фінансової стійкості досліджують абсолютні показники. Відповідно до забезпеченістю запасів і витрат власними

і позиковими джерелами фінансування розрізняють чотири типи фінансової стійкості:

- абсолютна фінансова стійкість характеризується повним забезпеченням запасів і витрат власними оборотними засобами;
- нормальна фінансова стійкість характеризується забезпеченням запасів і витрат власними оборотними коштами і довгостроковими позиковими засобами;

- фінансова нестійкість характеризується забезпеченням запасів і витрат за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових коштів і короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів;
- кризовий фінансовий стан – коли запаси не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства.

Таблиця 3. Аналіз погроз і можливостей макрооточення підприємства «Укртелеком»

Фактори (макрооточення)	Характер впливу на підприємство	Можлива реакція підприємства
Економічна складова		
1. Темп інфляції	-	— збільшити ціни; — підвищення номінальної вартості акцій.
2. Зниження доходів населення	-	— перехід на більш грошову послугу; — розширення кількості наданих послуг розраховане на різне коло споживачів з різним доходом;
Політична складова		
1. Державні кредити	+	— сприяють росту галузі — розширенню організації
Конкурентна складова		
1. Майбутні цілі конкурентів	Дані відсутні	
2. Слабкі сторони конкурентів	— маленька частка ринку — слабка реклама — тверда конкуренція	— завоювання більшого сегмента ринку — зменшення конкурентів за рахунок придбання суперників
Ринкова складова		
1. Рівень конкуренції	Середній	— поліпшення якості послуг — модифікування послуг — поліпшення реклами
2. Життєвий цикл товару	Зрілість, ріст, розвиток	— освоєння нових ринків — поставка існуючих послуг у нові райони — модифікація встаткування — освоєння передових технологій

Для отримання більш глибокої оцінки багато вчених висловлюють фінансову стійкість через відносні показники або коефіцієнти структури капіталу, які характеризують:

- ступінь фінансової незалежності підприємства;
- стан оборотних коштів;
- стан основних засобів.

Відносні показники фінансової стійкості відображають стабільність діяльності підприємства з позиції довгострокової перспективи, що пов'язано із загальною фінансовою структурою підприємства і ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів.

Для аналізу фінансової стійкості поряд з абсолютними і відносними показниками використовується показник фінансового лівериджу (важіль), що виражає потенційну можливість впливати на прибуток і рентабельність власного капіталу підприємства шляхом зміни обсягу і структури довгострокових пасивів [6]. Показником, що виз-

начає ефективність залучення позикових коштів є ефект фінансового важеля :

$$EFR = (1 - H_p) \cdot (R_a - C_{zk}) \cdot \frac{ZK}{Bk}, \quad (1)$$

- де H_p – ставка податку на прибуток,
- R_a – рентабельність активів,
- C_{zk} – середня розрахункова ціна позикового капіталу,
- Z_k – позиковий капітал,
- B_k – власний капітал.

З формули видно, що рентабельність власного капіталу, будучи найважливішим індикатором фінансової стійкості, перебуває під впливом як внутрішніх факторів (рентабельність активів, фінансовий важіль), так і зовнішніх чинників (рівень оподаткування, ціна позикового капіталу).

Як зазначалося, фінансова стійкість багато в чому залежить від оптимального поєднання основних і оборотних активів балансу, а відповідно постійних і змінних витрат підприємства. Взаємозв'язок між обсягом виробництва, постійними і

змінними витратами визначається за допомогою операційного аналізу і виражається показником операційного лівериджу, від рівня якого залежить прибуток і фінансова стійкість підприємства. Дія операційного важеля виявляється в тому, що будь-яка зміна виручки від реалізації завжди породжує більш сильна зміна прибутку. Ефект операційного важеля обумовлений різним ступенем впливу динаміки постійних і змінних витрат на формування фінансових результатів підприємства при зміні обсягу виробництва. Він визначається за формулою:

$$EOR = MD / EBIT, \quad (2)$$

де MD – маржинальний дохід,

EBIT – прибуток до виплати відсотків і податків.

Цей показник показує ступінь чутливості прибутку до зміни обсягу продажів. При високому значенні цього показника навіть незначний спад або збільшення обсягу продажу призводить до істотної зміни прибутку.

На наступному етапі операційного аналізу обчислюється точка беззбитковості, що представляє собою суму виручки, необхідну для покриття повних витрат, при якій організація не отримує ні прибутку, ні збитку. Точка беззбитковості визначається за формулою:

$$TB = PB / dMD, \quad (3)$$

де PB – постійні витрати,

dMD – частка маржинального доходу у виручці від продажу.

Важливим завданням аналізу є визначення запасу фінансової міцності, який дозволяє оцінити можливості додаткового зниження виручки від реалізації продукції в межах точки беззбитковості. Запас фінансової міцності може бути визначений і в процентному співвідношенні. Слід зазначити, що в міру віддалення виручки від порогового її значення, ефект операційного важеля слабшає, а запас фінансової міцності збільшується.

Серед показників фінансового аналізу важливу роль і значення має показник «вартість чистих активів», який є індикатором фінансового стану і стійкості підприємства. Розрахунок чистих активів дозволяє оцінити ефективність діяльності підприємства, а їх обсяг вказує на ступінь фінансової стійкості підприємства, що виражається в забезпеченості активів власними джерелами фінансування. Крім того, чисті активи – це вартість тієї частини майна товариства, яка залишилася б у засновників при «уявній» ліквідації товариства одночасним припиненням його кредиторської та дебіторської заборгованості за вартістю, від ображеної в бухгалтерських регістрах на дату уявної ліквідації.

Оцінюючи фінансову стійкість підприємства з позиції короткострокової перспективи, використовуються показники ліквідності та платоспроможності, що характеризують можливість своєчасно і в повному обсязі здійснювати розрахунки за своїми короткостроковими зобов'язаннями.

Насамперед, проводиться аналіз ліквідності балансу, який полягає в порівнянні коштів по ак-

тиву, згрупованих за ступенем їх ліквідності, із зобов'язаннями по пасиву, згрупованими за термінами їх погашення. Крім того, з абсолютних показників багато вчених виділяють чистий оборотний капітал, який показує, яка сума оборотних коштів залишиться в розпорядженні підприємства після розрахунків за короткостроковими зобов'язаннями.

Поряд з абсолютними показниками для оцінки ліквідності та платоспроможності розраховують відносні показники (фінансові коефіцієнти), шляхом поетапного зіставлення окремих груп ліквідних активів з короткостроковими пасивами на основі даних балансу. Серед цих показників, перш за все, слід відзначити коефіцієнти поточної, термінової та абсолютної ліквідності, які найбільшою мірою відображають здатність фірми погашати свої короткострокові зобов'язання легко реалізованими засобами.

Певною мірою фінансову стійкість підприємства відображають показники грошового потоку, так як фінансову стійкість можна охарактеризувати як відображення стабільного перевищення доходів над витратами підприємства, що забезпечує вільний обіг його грошових потоків [8]. У зв'язку з цим, оцінку фінансової стійкості доцільно доповнити аналізом грошових потоків, який проводиться за двома загальноприйнятими напрямками.

По-перше, аналіз абсолютних значень, який розглядає:

- приплив і відтік грошових коштів;
- чистий грошовий потік;
- структуру грошового потоку за трьома основними сферами (основної, інвестиційної, фінансової).

По-друге, аналіз відносних показників грошового потоку, що включає такі показники:

- рентабельність грошового потоку;
- коефіцієнт самофінансування;
- достатність грошового потоку;
- коефіцієнт окупності інвестицій та інші показники [5].

Найважливішою складовою оцінки фінансової стійкості також є аналіз ділової активності та фінансових результатів діяльності підприємства так як вивільнені при поліпшенні використання капіталу матеріальні і грошові ресурси є додатковим внутрішнім джерелом інвестицій. Раціональне та ефективне використання коштів сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності [3].

Аналіз того, наскільки ефективно підприємство використовує свої кошти, можна провести за допомогою коефіцієнтів оборотності і рентабельності. Якщо ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, перш за все, у швидкості обороту його засобів, то рентабельність відображає ступінь прибутковості його діяльності.

Рівень рентабельності залежить від великої кількості чинників. Методика факторного аналізу показників рентабельності передбачає розкладан-

ня вихідних формул за якісними та кількісними характеристиками. Основним прийомом факторного аналізу рентабельності є формула Дюпона, яка оцінює залежність рентабельності активів від рентабельності продажів і оборотності активів [6]. Результати аналізу можуть використовуватися для вибору варіанта між рентабельністю продажів і оборотністю активів при прогнозуванні рівня прибутковості активів в цілому.

Висновки

Зрозуміло, що в сучасних умовах правильне визначення реального фінансового стану підприємства має велике значення не тільки для самого підприємства, а й для можливих інвесторів. Систематичний контроль на основі вищезазначених методик оцінки фінансової стійкості дозволяє оперативно виявляти негативні сторони в діяльності компанії і своєчасно приймати необхідні рішення по виходу зі сформованих ситуацій.

Список літератури:

1. Про аудиторську діяльність: Закон України // Урядовий кур'єр. – 2006. – №195.
2. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки // Інвестгазета, 2006. – №14.
3. Захарченко В.І. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: [навч. посібник] / В.І. Захарченко, М.М. Меркулов, О.В. Балахонова. – Львів: Магнолія – 2006, 2012.
4. Крейнина М.Н. Финансовый менеджмент: [учеб. пособие] / М.Н. Крейнина. – 2-е изд. М. : Дело и сервис, 2001.
5. Петрович Й.М. Організація виробництва: [підручник] / Й.М. Петрович, Г.М. Захарчин. – Львів: Магнолія плюс, 2004.
6. Росс С. Основы корпоративных финансов: [Пер. с англ.] / С. Росс, Р. Вастерфилд, Б. Джордан. – М. : ЛБЗ, 2000. – 720 с.
7. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : [учебное пособие] / Г.В. Савицкая. – 7-е изд., испр. – Мн. : Новое издание, 2002.
8. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа: [учеб.пособие] / А.Д. Шеремет, Е.В. Негашев. – М. : ИНФРА-М, 2000.
9. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа: [учебное пособие] / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. – М. : ИНФРА-М, 1995.

Надано до редакції 20.08.2013

Захарченко Віталій Іванович / Vitaly I. Zakharchenko
vizach@mail.ru
Дамаскін Михайло Олегович / Mikhail O. Damascene

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Підвищення наукової стійкості підприємства в процесі науково-технологічного розвитку [Електронний ресурс] / В.І. Захарченко, М.О. Дамаскін // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 2 (12). – С. 14-20. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opi.ua/files/archive/2014/n2.html>